

2024 m. gruodžio 23 d.

2024 metų Lietuvos darbo rinkos apžvalga

Užimtumo situacija šalyje

Nepaisant geopolitinės įtampos, ekonominio neapibrėžtumo, demografinių iššūkių, padėtis darbo rinkoje yra palyginti gera, be didelių pavojaus signalų.

Eurostat duomenimis, Lietuvoje darbingo amžiaus gyventojų (15-64 m. amžiaus) užimtumo lygis šių metų trečiąjį ketvirtį buvo 3 proc. punktais aukštesnis nei ES vidurkis ir siekė 73,9 proc. Lietuva yra tarp 15 ES šalių, kuriose užimtumo lygis aukščiausias. Šių metų trečiąjį ketvirtį dirbo 1 mln. 481,6 tūkst. gyventojų. Per metus užimtų gyventojų skaičius padidėjo 9,9 tūkst.

Tačiau šiemet stebimas darbo rinkos lėtėjimas. Didžiausias užimtumas buvo 2022 m. trečiąjį ketvirtį (75,2 proc.) dėl palankių migracijos tendencijų ir didėjančios darbo jėgos. Per dvejus metus užimtumas sumažėjo 1 proc. punktu, tačiau išliko 1 proc. punktu didesnis nei 2019 m. trečiąjį ketvirtį. Tai rodo, kad darbo rinka išlaiko nuosaikias tendencijas ir nėra didelių pokyčių.

Nors darbo rinka išsilaikė pakankamai stabiliai, 2024 m. šalies ūkio sektoriuose vyravo skirtingos tendencijos. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, laisvų darbo vietų lygis šalyje, t. y. neužpildytų darbo pozicijų (pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką), šiais metais nekito ir 2024 m. trečiąjį ketvirtį siekė 2 proc. Sektoriai, kuriuose laisvų darbo vietų lygis viršija šalies: viešasis valdymas ir gynyba, privalomasis socialinis draudimas (laisvų darbo vietų lygis 5,4 proc.), transportas ir saugojimas (3,2 proc.), finansinė ir draudimo veikla (2,7 proc.), vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas (2,4 proc.), žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas (2,3 proc.), informacija ir ryšiai (2,2 proc.), administracinė ir aptarnavimo veikla (2,1 proc.).

Registruotas nedarbas didėjo

Registruotas nedarbas mažesnis nei metų pradžioje. Gruodžio 1 d. registruotas nedarbas šalyje siekė 8,7 proc. – tai 0,4 proc. mažesnis nei metų pradžioje (9,1 proc.), tačiau 0,3 proc. didesnis nei prieš mėnesį (8,4 proc.) ir pernai tuo pačiu laiku (8,4 proc.).

Daugiau nei pusėje šalies savivaldybių (33) registruotas nedarbas gruodžio 1 d. buvo mažesnis nei šalies. Nuo metų pradžios jis mažėjo 51 iš 60 savivaldybių, 7-iose savivaldybėse padidėjo ir 2-ose išliko nepakitęs. Labiausiai registruotas nedarbas nuo metų pradžios mažėjo Kalvarijos savivaldybėje (2,6 proc. punkto iki 11,2 proc.), Šalčininkų r. savivaldybėje (2,1 proc. punkto iki 9,6 proc.) bei Alytaus r. savivaldybėje (2 proc. punkto iki 7,8 proc.).

Gruodžio pradžioje bedarbio statusu registruotų moterų dalis tarp šalies darbingo amžiaus moterų siekė 8,8 proc. – 0,1 proc. punkto mažesnė nei metų pradžioje (8,9 proc.). Vyrų – 8,5 proc. – 0,8 proc. punkto mažesnis nei metų pradžioje (9,3 proc.).

Jaunimo iki 24 metų registruotas nedarbas buvo 0,1 proc. punkto didesnis nei metų pradžioje ir siekė 6,9 proc. Ketvirtadalyje savivaldybių (15 iš 60) buvo didesnis nei bendras šalies jaunimo nedarbas. Didžiausias fiksuotas Kauno (9,8 proc.) ir Vilniaus (8 proc.). Tuo tarpu Skuodo rajone buvo mažiausias ir siekė 3 proc.

Vyresni nei 50 metų amžiaus asmenys sudarė 10,1 proc. – tai 0,5 proc. punkto mažiau nei metų pradžioje (10,6 proc.). Daugiau nei pusėje savivaldybių vyresnių asmenų registruotas nedarbas buvo didesnis nei šalies. Didžiausias – Ignalinos r. (15,8 proc.), o mažiausias – Neringos savivaldybėje (5,3 proc.).

Kreipėsi daugiau naujų klientų

Šiais metais daugėjo naujai įsiregistravusių Užimtumo tarnybos klientų. Per vienuolika mėnesių į Užimtumo tarnybą kreipėsi 251,9 tūkst. darbo neturinčių asmenų. Vidutiniškai 22,9 tūkst. asmenų per mėnesį. Palyginti su 2023 m. tuo pačiu laikotarpiu, įregistruota 1,2 tūkst. (0,5 proc.) daugiau.

Vyrai sudarė 52,4 proc., moterys – 47,6 proc. Užimtumo tarnyboje darbo ieškojo 132 tūkst. vyrų – 700 daugiau ir 119,9 tūkst. moterų – 500 daugiau nei pernai tuo pačiu metu.

Kas antras (52,4 proc.) klientas – 25-49 m. amžiaus. Šiek tiek daugiau nei ketvirtadalis (27,7 proc.) – vyresni nei 50 metų ir 18,2 proc. – jaunesni nei 24 metų. Palyginti su 2023 metų tuo pačiu laikotarpiu, besiregistruojančių asmenų augo visose amžiaus grupėse, išskyrus vyresnių nei 50 metų. Šios amžiaus grupės asmenų užsiregistravo 1,1 tūkst. (1,6 proc.) mažiau, tuo tarpu jaunuolių iki 24 metų – 400

Dėl darbo paieškos registravosi 12,6 tūkst. asmenų su negalia – 9 mažiau nei 2023 m. tuo pačiu laikotarpiu.

Kas penktas klientas – įgijęs aukštąjį išsilavinimą (22,4 proc.) šiek tiek daugiau nei trečdalis (35,1 proc.) – nekvalifikuoti ir 42,5 proc. – įgiję profesinį išsilavinimą.

Darbo rinkai besirengiančiųjų daugėjo

Gruodžio 1 d. registruota 25,1 tūkst. darbo rinkai besirengiančių asmenų – daugiausiai nuo metų pradžios. Jie sudarė 11,8 proc. visų Užimtumo tarnybos klientų. Tai – 800 (3,3 proc.) daugiau nei 2023 m. tuo pačiu laikotarpiu. Šiek tiek daugiau nei pusė tokių klientų – 13,5 tūkst. (53,6 proc.) – vyrai. Šį statusą turi 46,4 proc. (11,7 tūkst.) moterų. Didžiausią darbo rinkai besirengiančių asmenų dalį sudaro vyresni nei 50 metų asmenys (72,2 proc.), kiek daugiau nei ketvirtadalį (26,6 proc.) – 25-49 m. amžiaus, jaunimas (iki 24 m.) – 1,2 proc. Asmenys su negalia – 16,9 proc. (4,2 tūkst.).

Daugiau kaip pusė darbo rinkai besirengiančių asmenų (58,6 proc.) stokoja socialinių įgūdžių ir (ar) motyvacijos dirbti. Kas ketvirtas (24,5 proc.) neturi galimybių iš gyvenamosios vietos atvykti į darbo vietą, 11,1 proc. apribotas disponavimas pinigineis lėšomis, kas dešimtas (9,5 proc.) turi prižiūrėti ir (ar) slaugyti šeimos narį ar kartu gyvenantį asmenį, 4,5 proc. turi žalingų priklausomybių.

Darbuotojų paieška – pasyvesnė

Per vienuolika mėnesių įregistruota 164 tūkst. laisvų darbo vietų – 15,1 tūkst. (8,4 proc.) mažiau nei pernai tuo pačiu metu. Vidutiniškai per mėnesį skelbta po 14,9 tūkst. laisvų darbo vietų – 1,4 tūkst. mažiau nei prieš metus.

Vienam šiais metais registruotam darbo ieškančiam asmeniui teko 0,65 laisvos darbo vietos (nevertinant teritorinės, kvalifikacinės ir profesinės atitikties). Praėjusiais metais tuo pačiu laikotarpiu šis rodiklis siekė 0,71, prieš dvejus metus – 1.

Laisvų darbo vietų skaičius viršijo įregistruojamų bedarbių srautą 4 savivaldybėse – Birštono, Palangos, Šiaulių m., Širvintų r., pernai – 6, užpernai – 10.

Nepaisant mažėjusio darbo pasiūlymų skaičiaus, daugiau nei pernai darbuotojų ieškojo žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo bei žemės ūkio veiklą vykdančios darbdaviai. Darbo pasiūlymų gamybos įmonėse skaičius išliko stabilus – ir pernai, ir šiemet kiekvieną mėnesį vidutiniškai paskelbiama 2,6 tūkst. laisvų darbo vietų.

Įmonėms trūko kvalifikuotų darbuotojų

Nors darbuotojų paieška buvo pasyvesnė nei pernai, sunkumų dėl kai kurių darbuotojų trūkumo išliko. Didesnis nei pernai darbo pasiūlymų pasirinkimas buvo gamybos vadovams ir gamybos meistrams, analitikams, bendrosios praktikos gydytojams, chemijos inžinieriams, statybos inžinerijos technikams, elektros inžinerijos technikams, mechanikos inžinerijos technikams, sandėliavimo tarnautojams,

atsakymų į užklausas ir informavimo tarnautojams, viešbučio registratoriams, įkalinimo įstaigų sargybiniams, degalinių operatoriams, kasininkams, grybų ūkio darbininkams, gyvulių augintojams, orlaivių variklių mechanikams, medienos meistrų ir medienos apdirbimo staklių operatoriams, baldų apmušėjams, mėsaininkams ir žuvų darinėtojams, metalinių konstrukcijų ruošėjams, popierinių ir plastikinių gaminių gamybos operatoriams, autobusų vairuotojams, kranų ir kėlimo įrenginių operatoriams, krovinių platformų ir krautuvų operatoriams.

Laisvų darbo vietų skaičius buvo didesnis nei darbo paiešką pradedančių asmenų:

- statybos inžinieriams ir inžinerijos technikams, elektros inžinieriams ir inžinerijos technikams, mechanikos inžinerijos technikams;
- gydytojams ir slaugos specialistams;
- psichologams;
- mokytojams, specialiųjų poreikių mokinių mokytojams;
- virėjams, degalinių operatoriams, kasininkams;
- kvalifikuotiems statybos darbininkams: betonuotojams, mūrininkams, vamzdynų ir pastatų inžinerinių sistemų montuotojams;
- elektrikams, elektromechanikams ir elektromonteriams;
- kvalifikuotiems gamybos darbininkams ir operatoriams:

✓*metalo apdirbimo*: šaltkalviams, metalo apdirbimo staklių operatoriams,

✓*maisto pramonės*: pieno produktų gamintojams, mėsaininkams ir žuvies pusgaminių ruošėjams, kepėjams ir konditeriams, maisto ir panašių produktų gamybos mašinų operatoriams,

✓*baldų ir kitų medienos gaminių gamybos*: baldžiams, baldų apmušėjams, medienos apdirbimo staklių ir įrenginių operatoriams ir pan.,

✓*siuvimo*: siuvėjams, susiuvėjams, sukirpėjams, pluošto ruošimo, verpimo ir vijimo mašinų operatoriams,

✓*kita*: pramonės ir žemės ūkio mašinų mechanikų ir taisytojų, metalinių konstrukcijų ruošėjų ir montuotojų, popierinių gaminių, plastikinių gaminių gamybos įrenginių operatorių, pakavimo, pilstymo į butelius ir ženklavimo (etiketėmis) operatorių;

- sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotojams, autobusų vairuotojams;
- kvalifikuotiems žemės ūkio darbininkams: gyvulių augintojams, grybų ūkio darbininkams.

Didžiausia laisvų darbo vietų koncentracija – didžiuosiuose miestuose. Kas ketvirta laisva darbo vieta – Vilniaus miesto savivaldybėje (23,6 proc.), kas septinta-aštunta – Kauno m. (13,4 proc.). Kaip ir pernai, mažiausiai darbo pasiūlymų – Neringos, Kalvarijos, Rietavo, Pagėgių, Skuodo r., Kazlų Rūdos r. savivaldybėse.

Įsidarbino daugiau klientų

Šiomet pradėjo dirbti 207,1 tūkst. Užimtumo tarnybos klientų – 16 tūkst. (8,4 proc.) daugiau nei prieš metus. Vidutiniškai per mėnesį įsidarbindavo 18,8 tūkst. klientų – 1,5 tūkst. daugiau nei pernai.

Daugiau nei pernai Užimtumo klientų pradėjo dirbti beveik visuose veiklos sektoriuose. Didesnis įsidarbinusių augimas fiksuojamas žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo (+1,4 tūkst. arba 17,1 proc.), administracinės ir aptarnavimo veiklos (+3,9 tūkst. arba 17,7 proc.), informacijos ir ryšių (+0,4 tūkst. arba 12,9 proc.), finansinės ir draudimo veiklos (0,2 tūkst. arba 18,9 proc.) sektoriuose. Gamybos įmonės šiemet įdarbino beveik dešimtadaliu daugiau UŽT klientų nei pernai sausį-lapkritį (+2,3 tūkst. arba 9,3 proc.).

Daugėjo terminuotų įdarbinimų dalis – tai rodo ir darbdavių neužtikrintumą bei atsargumą dėl plėtros planų. Jei pernai terminuoti įdarbinimai sudarė 11,5 proc., šiemet – 13,2 proc. Terminuotų įdarbinimų dalis ūgtelėjo 40 savivaldybių.

Didžiausia dalis darbuotojų pagal terminuotą sutartį grįžtančių į darbo rinką – Kupiškio r. (29,4 proc.), Anykščių r. (27,4 proc.), Pasvalio r. (27 proc.), Šakių r. (26,7 proc.), Varėnos r. (23,3 proc.), Švenčionių r. (22,4 proc.) savivaldybėse. Čia daugiau nei penktadalis pradėjusių dirbti įsidarbino pagal terminuoto darbo sutartį.

Pagal terminuoto darbo sutartį nekvalifikuoti darbininkai įdarbinami tris kartus dažniau nei kvalifikuoti darbuotojai. Daugiau nei ketvirtadalis (28 proc.) pradėjusių dirbti nekvalifikuotus darbus įdarbinti terminuotai. Aukštos ar vidutinės kvalifikacijos darbuose terminuotai įsidarbino 10,6 proc. klientų.

Terminuotų įdarbinimų dalis labiau didėjo pradėjusių dirbti nekvalifikuotą darbą – nekvalifikuotų darbininkų grupėje (4,5 proc. punkto). Mažiausiai ūgtelėjo aukštos kvalifikacijos darbuotojų grupėje (didėjo 0,4 proc. punkto).

Augo aktyvios darbo rinkos politikos priemonių apimtys

Didėjo aktyvios darbo rinkos politikos priemonių (ADRP) asmenų dalyvių skaičius – sausio – lapkričio mėn. pradėjo dalyvauti 36,5 tūkst. Tai – 4,7 tūkst. (14,8 proc.) daugiau nei per tą patį 2023 metų laikotarpį.

Augimą lėmė išaugęs paramos mokymuisi (+15,3 proc.) ir paramos judumui (+20,3 proc.) dalyvių skaičius. Remiamo įdarbinimo ir paramos darbo vietoms steigti apimtys mažėjo.

Daugiausia darbo ieškančių asmenų siekia įgyti darbo rinkoje paklausias kvalifikacijas ar kompetencijas. Kas antras aktyvios darbo rinkos politikos priemonių dalyvis rinkosi paramos mokymuisi priemones, iš jų – 19,5 proc. dalyvavo profesinio mokymo priemonėje, 16,5 proc. siekė įgyti aukštą pridėtinę vertę kuriančias kvalifikacijas ar kompetencijas, 11,9 proc. mokėsi pagal neformalaus suaugusiųjų švietimo mokymo programas. Palyginti su 2023 m. tuo pačiu laikotarpiu, labiausiai – net 63,7 proc. (2,3 tūkst.) didėjo aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ar kompetencijų įgijimo priemonės dalyvių skaičius.

Profesinio mokymo dalyvių skaičius šiais metais, palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, išaugo apie 38 proc. Sparčiausiai populiarėjusios profesinio mokymo programos:

- individualios priežiūros darbuotojo profesiją šiemet pasirinko 85 proc. daugiau asmenų nei pernai (1247 asmenys);
- suvirintojo mokymo programos dalyvių skaičius padidėjo 76 proc. (206 asmenys);
- ikimokyklinio ugdymo pedagogo padėjėjo profesijos populiarumas išaugo 75 proc. (547 asmenys);
- elektriko mokymo programą rinkosi 70 proc. daugiau (333 asmenys).

2024 m. mokymo programas sąlygojančias skaitmenizaciją rinkosi 87,1 proc. aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų įgijimo priemonės dalyvių. Informacijos ir ryšio technologijų švietimo sritį pasirinko – 85,2 proc. dalyvių. Populiariausia programa – No-code ir robotinių procesų automatizavimo neformalioji programa užimtiems asmenims, kurią pasirinko 326 asmenys (5,4 proc. dalyvių).

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo priemonėje didžiausias dėmesys išlieka Užimtumo tarnyboje registruotų, užsienio piliečių valstybinės kalbos mokymui. 2024 m. sausio-lapkričio mėn. lietuvių kalbos mokėsi 78,1 proc. šios priemonės dalyvių – iš viso 3396 užsieniečiai.

Aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse daugiausiai dalyvavo moterys – 56,8 proc. Jaunesni kaip 30 metų amžiaus asmenys sudarė 26,9 proc., panaši ir vyresnių kaip 50 metų asmenų dalis (26,7 proc.). Kas keturioliktas dalyvis – klientas, turintis negalią, 70,9 proc. – darbo rinkoje papildomai remiami asmenys.

Tarp paramos mokymuisi priemonių dalyvių jaunimas (16-29 m.) sudarė 28 proc., vyresni kaip 50 m. asmenys – 16,3 proc. Remiamo įdarbinimo priemonėse daugiau dalyvavo vyresnių asmenų: vyresni nei 50 metų sudarė 38,7 proc., jaunesni kaip 30 metų – 27,3 proc.

Kiekvieną mėnesį aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse vidutiniškai dalyvavo 11,3 tūkst.klientų. Tai leido registruoto nedarbo rodiklį sumažinti 0,6 proc. punkto.

Šių priemonių efektyvumo rodiklis siekia 74,7 proc. – tiek dalyvių dirbo po 6 mėn. pasibaigus priemonėms. Aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ar kompetencijų įgijimo priemonės efektyvumas aukštesnis nei 95 proc.

Grupės darbuotojų atleidimų dinamika

Per šių metų vienuolika mėnesių Užimtumo tarnyba gavo 65 darbdavių pranešimus apie 2888 darbuotojų atleidimus. Tai – 7 pranešimais daugiau nei pernai, įspėtų darbuotojų skaičius taip pat 515 didesnis. Pirmasis šiais metais pranešimas apie grupės darbuotojų atleidimą buvo gautas sausio 10 d.

Daugiausiai pranešimų (po 8) buvo gauta vasario, rugpjūčio ir lapkričio mėnesiais. Vasarį darbdaviai pranešė apie 383 įspėtus darbuotojus, rugpjūtį – 263 ir lapkritį – 434 darbuotojų atleidimus.

Daugiausiai pranešimų apie atleidimus pateikė apdirbamosios gamybos įmonės – 29 pranešimai ir įspėti 1250 darbuotojų.

Išsiskyrė drabužių siuvimo įmonės – gauta 12 pranešimų apie 480 darbuotojų atleidimą. Neatlaikius konkurencijos ir netekus užsakymų, drabužių siuvimo (gamybos) pramonėje šiais metais buvo daugiausiai mažinamos darbo vietos. Praeitais metais ši reiškinį stebėjome baldų pramonėje.

Dažniausia atleidimų priežastis – darbo organizavimo pakeitimai ir restruktūrizacija – tai nurodė 39 įmonės, kurios įspėjo 1762 darbuotojus. Bankrotai ir įmonių likvidavimas taip pat prisidėjo prie situacijos – 21 įmonė dėl bankroto atleido 948 darbuotojus.

Užimtumo tarnyba ėmėsi prevencinių priemonių švelninti atleidimų poveikį. Įmonėse ir Užimtumo tarnyboje organizuoti susitikimai, kuriuose atleistiems darbuotojams suteikta informacija apie darbo rinką, persikvalifikavimo galimybes bei teikiamas paslaugas. Šiais metais Užimtumo tarnyba informavo apie 2,7 tūkst. apie atleidimą įspėtus darbuotojus.

Apie 40 proc. atleistų ir Užimtumo tarnyboje registruotų asmenų sugrįžo į darbo rinką. Nuo šių metų pradžios iš viso registravosi apie 1,4 tūkst. asmenų, netekusių darbo po pranešto grupės darbuotojų atleidimo. Iš užsiregistravusiųjų 566 asmenys įsidarbino pagal darbo sutartis, 6 pradėjo savarankišką veiklą pagal verslo liudijimą, 23 buvo įdarbinti, taikant įdarbinimo subsidijuojant priemonę, ir 22 pradėjo dalyvauti profesinio mokymo priemonėje.

Populiariausios persikvalifikavimo programos apėmė slaugytojo padėjėjo, apskaitininko, elektriko ir vairuotojo mokymus. Šios tendencijos atspindi darbo rinkos poreikį pritaikyti darbuotojų kvalifikacijas prie kintančių sektoriaus reikalavimų.